

MERE OM FAMILIEN BUNTZEN PÅ CHRISTIANSHAVN

AF

ERIK REITZEL-NIELSEN

„Og det kom i Avisen og det blev trykt
og det er ganske vist: En lille Fjer kan
nok blive til fem Høns.“

Under „Små meddelelser“ er i tidsskriftets 13. rk., II (1953) s. 227–29 gengivet et brev af 14. april 1943 fra kontorchef F. H. Eibe til professor, dr. phil. Aage Friis.

Det anføres heri, at det blandt yngre medlemmer af slægten Buntzen – hvortil kontorchef Eibe selv hører – skulde være en udbredt opfattelse, at af ægteparret ANDREAS og CAMILLA BUNTZENS otte børn¹ kun de fire ældste skulde have Andreas Buntzen til fader. Lægen FREDERIK GEORG JULIUS BUNTZEN (1815–47) skulde således være søn af digteren JOHAN LUDVIG HEIBERG (1791–1860) og major CAMILLO BUNTZEN (1817–63) søn af general CHRISTIAN JULIUS DE MEZA (1792–1865); af døtrene skulde ANINE² BUNTZEN (1819–91) være datter af Johan Ludvig Heiberg, medens endelig ANNA LOUISE FREDERIKKE BUNTZEN (1826–1901) skulde have den senere krigsminister ANTHON FREDERIK TSCHERNING (1795–1874) til fader.

Bortset fra det sidste punkt: paterniteten til Louise Buntzen deles den refererede opfattelse ikke af den øvrige efterslægt – den kan derfor næppe karakteriseres som en egentlig „familietradition“³ – og de momenter, der er anført til støtte for den, synes langt fra tilstrækkelige til at sandsynliggøre – end sige bevise – antagelsens rigtighed.

For at der ikke skal danne sig myter om dette emne bør den lille meddelelse ikke stå uimodsagt. Til en nærmere undersøgelse er der formentlig så meget mere grund, som det i flere fremstillinger fra de senere år, væsentligst på grundlag af kontorchef Eibes meddelelse, nu hævdes som sandsynligt eller endog utvivlsomt, at Johan Ludvig Heiberg skulde være fader til Georg Buntzen.⁴

Andreas og Camilla Buntzens oldebarn, fru OTTILIA BRORSON, født SUENSON,⁵ har om familiens historie fået oplysninger af sin moder, kammerherreinde MAGNA SUENSON, født LÜTKEN, ældste datter af søofficeren, marineministeren OTTO LÜTKEN,⁶ der var gift med Andreas og Camilla Buntzens næst yngste datter Anine. Navnlig på grundlag af fru Brorsons meddelelser, der yderligere er støttet af udsagn ikke blot af hendes broder, professor EDOUARD SUENSON⁷ og fuldmægtig, cand. jur. ANDREAS LÜTKEN,⁸ men også af repræsentanter for andre linjer af efterslægten, bl. a. fru TRUCE BUNTZEN⁹ og assistent, cand. phil. JOHAN VEDEL,¹⁰ skal følgende oplysninger gives:

Ægteskabet (i 1809) mellem den 19årige CAMILLA CÉCILE VICTOIRE DU PUY¹¹ (1790–1871) og den 27årige ANDREAS BUNTZEN (1781–1830) var fra begge sider vistnok et udtalt inklinationsparti.¹²

Camilla Du Puy var, som de bevarede portrætter viser,¹³ meget smuk, og hun ejede øjensynlig den ynde og charme, der vel var en arv fra faderen, „Nordens Don Juan“, som Axel Kjerulf kalder ham, hvis livfuldhed og uimodståelighed er blevet legendarisk. Hun var derfor meget omsværmet; ialtfald vides det, at ikke blot Heiberg, de Meza og Tscherning, men også komponisten RUDOLPH BAY – der i 1815 til og for hende skrev „Smilende Haab“¹⁴ – og flere andre¹⁵ sværmede for hende.

Andreas Buntzen, der i 1801 var blevet optaget i sin faders firma, Andreas Buntzen & Søn,¹⁶ dengang et af landets mest ansete og rige handelshuse, var „et godt parti“, økonomisk og socialt; men Andreas Buntzen var tillige en smuk mand,¹⁷ i besiddelse af mandighed, charme, en retlinet karakter og stor personlig elskværdighed, der vandt ham venner i vide kredse. Han var, da han blev gift, tillige premierløjtnant i Kongens Livjægerkorps, som han havde været medlem af siden dets oprettelse (1801); under krigen mod England havde han udmærket sig ved udfaldet i Classens Have (august 1807), hvorfør han af korpset fik skænket en æressabel.¹⁸ Ved dette udfald viste iøvrigt også hans senere svigerfader, Edouard Du Puy, et sådant mod, at han blev udnævnt til løjtnant – hvilket medførte, at han, da han nu var officer, ikke mere måtte vise sig på scenen og derfor tog sin afsked.¹⁹

Allerede derved, at ægteskabet gensidigt var et inklinationsparti, og ved, at der i ægteskabets første 10 år med korte mellemrum fødtes syv børn, synes det på forhånd at måtte have formodningen imod sig, at Andreas Buntzen ikke skulde være fader til halvdelen af de børn, der fødtes i ægteskabet.

Om forholdet mellem ægtefællerne foreligger iøvrigt intet, der tyder på nogen art af uoverensstemmelse eller kulde mellem dem, heller ikke efter at Andreas Buntzen den 12. december 1820 havde måttet erklære firmaet Andreas Buntzen & Søn fallit – bl. a. som følge af krigen med England 1807–14, hvortil kom tab af to af firmaets skibe, der ikke var assurerede – og forholdene blev vanskelige for den talrige familie. Det vides således, at Andreas og Camilla Buntzen flere gange i årene indtil 1822 besøgte den landsforviste Edouard Du Puy på Hven eller i Hälsingborg, da det stadig ikke lykkedes hos Frederik VI at opnå tilladelse for Du Puy til at vende tilbage til Danmark.²⁰ At Camilla Buntzen var meget urolig for manden under hans sygdom 1829–30, og at hun sørgede dybt over hans død er kendt.²¹

Den af kontorchef Eibe refererede opfattelse bygger i væsentlig grad på familiens – specielt Georg Buntzens – nære tilknytning til fru THOMASINE GYLLEMBOURG (-EHRENSVÄRD) og derigennem til Johan Ludvig Heiberg, hendes søn af første ægteskab.

Heri er imidlertid intet ejendommeligt.

Thomasine Gyllembourg (1773–1856) var jo datter af dispachør og stadsmægler JOHAN BUNTZEN (1728–1807) og således kusine til Andreas Buntzen. Efter at hun i 1815 var blevet enke og sad i ret små kår, henvist til at leve af en pension på 600 rdlr. årlig, fik hun i årene 1818–22, mens Johan Ludvig Heiberg var i Paris hos sin fader, frit ophold i sin fætters hus Overgaden oven Vandet 54–56,²² hvor hun var lærerinde og opdragerinde for hans børn, som hun omfattede med megen interesse og kærlighed.²³

I et brev af 27. september 1818 til generalkonsul A. C. Gierlew skriver hun: „Min Fætter Buntzen er en dannet, yderst retskaffen Mand. Han omgaas mig som en kjærlig Broder, hans Kone er meget behagelig, og deres mange Børn²⁴ ere mig kjære og hengivne. Jeg hjælper de Ældste med deres Lectier, kjæler for de Smaae, især er der en lille halvtredieaarig Dreng [Georg Buntzen], der næsten bestandig er om mig, og hvis uskyldige Kjærlighed til mig forsøder mig mangan Time“.²⁵

At det trods alt ikke var med glæde, fru Gyllembourg modtog sin fætters tilbud om ophold i hans hjem, fremgår tillige klart af brevet: „Jeg modtog dette Tilbud med Taknemlighed, jeg vil ikke sige med Glæde, thi Dem behøver jeg vist ikke at sige, at det er tungt i mine Aar at give Slip paa et eget Hjem.“ Den nære tilknytning til Georg Buntzen opstod altså først under samværet med ham. Havde

han været Heibergs søn, kunde man vel have ventet, at fru Gyllembourg straks havde følt sig forbundet med ham og selv havde søgt at komme til at bo sammen med ham, da hun ved Johan Ludvig Heibergs bortrejse blev alene.

Efter hjemkomsten fra Kiel i april 1825 boede fru Gyllembourg og Georg Buntzen i 1826–27 Overgaden neden vandet 9 (tidl. nr. 169) og 1828–31 atter i fætterens Andreas Buntzens gård, nu Overgaden oven Vandet 2.²⁶ Sidstnævnte sted boede iøvrigt også (1828–31) Andreas Buntzens søster, ANNA BOLETTE DE SAINT-AUBAIN, og hendes søn, ANDREAS NICOLAI DE SAINT-AUBAIN²⁷ (forfatteren Carl Bernhard), i året 1830 A. F. Tscherning og fra 28. april 1830 til sit bryllup 31. juli 1831 JOHANNE LUISE PÆTGES, den senere fru Heiberg.

At Andreas og Camilla Buntzens søn Georg boede i købmandsgårdens stueetage hos tanten fru Gyllembourg skyldtes, at han allerede som barn var meget svagelig, lidende af den tuberkulose, hvoraf han kun 31 år gammel døde. Det var naturligt, også af hensyn til de andre søskende, at han opholdt sig hos tanten, og det er ikke nødvendigt til forklaring heraf at ty til en formodning om, at Johan Ludvig Heiberg (der boede andetsteds)²⁸ skulde være hans fader.

Om Georg Buntzens helbredstilstand har Johanne Luise Heiberg givet oplysninger. Hun fortæller,²⁹ at fru Gyllembourg i de år, Johan Ludvig Heiberg var i Paris, foruden at undervise de Buntzenske børn levede for „den Kjærlighedsgjerning, hun frivilligt havde paataget sig, Dag og Nat at pleie deres yngste Barn, en lille Dreng paa eet Aar, Georg kaldet, der var i saa høj Grad scrofuløs, at det lille Legeme sad i eet Saar.“ Når hans tilstand var så alvorlig, er det forståeligt, at han er blevet isoleret fra sine søskende, og det har sikkert for Camilla Buntzen været en lettelse, at fru Gyllembourg kunde tage sig særligt af dette syge barn; selv havde hun den spæde Camillo at passe, og 1819 fik hun yderligere datteren Anine. Georg Buntzens sygdom forklarer også, hvorfor han flyttede med tanten til Kiel (juli 1822–april 1825);³⁰ det har sikkert også været ventet, at denne luftforandring vilde være gavnlig for hans helbred.

Fru Gyllembourg kom hurtigt til at stå Georg Buntzen nær. Den moderømhed, som hendes følsomme sind på grund af forholdene – forholdet til Carl Frederik Gyllembourg, P. A. Heibergs landsforvisning (1800), skilsmissen fra ham (1801) og Johan Ludvig Heibergs anbringelse hos fremmede (1801–09) – måske ikke fuldt ud havde fået udløsning for, kunde hun nu vise overfor den svagelige og hjælpeløse Georg Buntzen. Ved sin omsorg for ham kunde hun

yderligere vise sin taknemlighed overfor fætteren, der i en for hende vanskelig tid på forskellig måde havde hjulpet hende. Efter den Buntzenske fallit i 1820 og vel endnu mere efter Andreas Buntzens død 1830 har det også været en væsentlig økonomisk aflastning, at fru Gyllembourg helt kunde tage sig af dette barn.³¹

Når dertil så kommer, at Georg Buntzen efter alt at dømme var meget sympatisk – Johanne Luise Heiberg knytter til ham adjektiver som: smuk, rar, livlig, opvakt og begavet³² – er det forståeligt, at han kom til at stå fru Gyllembourgs hjerte nær. Hertil bidrog i de senere år yderligere, at han var kendt med hendes anonyme forfatterskab. I sit „litterære testamente“,³³ hvor hun kalder ham „min dyrebare Pleiesøn“, takker hun særligt ham og sin svigerdatter for den troskab, hvormed disse to har bevaret hemmeligheden om hendes forfatterskab. I denne sag var Georg Buntzen hendes fortrolige, og dette kan også forklare – hvis det overhovedet tiltrænger nogen forklaring – hvorfor hans papirer^{33 a} ved hans død (1847) forblev i det Heibergske og Gyllembourgske hjem og ikke kom til hans moder eller søskende. Først ved offentliggørelsen i 1862 af det litterære testamente afslørede officielt fru Gyllembourgs anonymitet.³⁴

Fru Gyllembourg tog sig Georg Buntzens død i 1847 meget nær og sørgede over ham, som var han hendes egen søn. Til sin søn og svigerdatter sagde hun: „I kunne undvære mig; for ham var jeg nødvendig, thi fra min Haand modtog han Alt.“³⁵ Dette siger noget væsentligt om karakteren af tilknytningen mellem tante og nevø.

At det om Georg Buntzen i samtiden skulde have været sagt: „Man siger i byen, at han er Heibergs søn“, er troligt, men forklares tilstrækkeligt ved hans ophold hos fru Gyllembourg og senere (fra 1831) med hende hos Heibergs. De, der ikke har kendt slægtskabsforbindelsen og det nære venskab, kan naturligvis have fået den forestilling, at Georg var Heibergs søn, og denne opfattelse kan jo – måske særligt af de kredse, der ikke nærede sympati for Heiberg – være yderligere bestyrket ved, at Heiberg (vistnok i årene 1817–18) var betaget af Camilla Buntzen.

I en variant til fru Heibergs erindringer,³⁶ der ikke er omtalt af kontorchef Eibe, hedder det imidlertid: „At den menneskelige Slethed og Mistroiskhed strax havde udfunden, at Georg maatte være Heibergs egen Søn, falder af sig selv, men det var ingenlunde Tilfældet, og hans Moder [fru Gyllembourg] har meer end een Gang sagt til mig: „Herre Gud, hvor hurtige Folk dog ere til at tro det Værste; den stakkels Ludvig kan virkelig ikke være Fader til Georg, for han

var ude af Landet i det Aar, Barnet blev til. Men hvem faar Folk fra en slet Tanke, som de i deres lave Visdom har udklækket. Ludvig havde sandelig nok imod, da jeg i sin Tid tog mig af det lille, syge Barn og sagde, af Sligt kommer kun Snak og Vrøvl.““

Denne afvisning af rygten taler afgjort mod Heibergs formodede faderskab. At det citerede stykke udgik i den endelige redaktion af erindringerne, behøver selvsagt ikke at betyde, at bysladderer dog talte sandt.³⁷ Udeladelsen kan bl. a. skyldes den noget skarpe, polemiske form, disse linjer har fået, eller oplysningen om, at Heiberg uvenligt skulde have søgt at modsætte sig, at hans moder tog sig af sin syge nevø; grunden kan også være den, at spørgsmålet, da erindringerne skulde udkomme – de udkom først 1891, året efter fru Heibergs død, men var påbegyndt allerede i 1855 – var uden aktuel interesse, idet de fleste vel da forlængst havde glemt den unge Georg Buntzen; eller udeladelsen kan endelig søge sin forklaring deri, at fru Heiberg selv har lagt mærke til, at det ikke var rigtigt, som hun havde skrevet, at Heiberg var ude af landet året før Georg Buntzens fødsel.³⁸

I Johan Ludvig Heibergs mange bevarede breve findes intet, der indicerer, at Georg Buntzen skulde være hans søn, og formodningen herom synes vanskeligt forenelig med ordlyden af hans brev af 7. oktober 1847 til skolelærer og redaktør af „Præstø Amts Avis“ H. A. Hansen i Vordingborg, hvori det hedder: „Hun [Thomasine Gyllembourg] og vi Alle havde en stor Sorg, da *hun*³⁹ i Foraaret mistede sin Pleiesøn, Cand. med. Georg Buntzen, som De nok har seet i Vordingborg.⁴⁰ Jeg havde næsten ikke vovet at haabe, at hun vilde baaret denne Sorg saa taalmodigt, som hun har gjort.“⁴¹ I Heibergs holdning overfor Georg Buntzen er der intet, der afviger fra hans indstilling overfor de øvrige Buntzenske børn, som han iøvrigt omfattede med interesse, og for hvem han skrev marionetkomedier.⁴² Selv Elisabeth Hude, der vil anse det for utvivlsomt, at Heiberg er fader til Georg Buntzen, må erkende, at det er „ejendommeligt“, at „man ingen vidnesbyrd har om, at Heiberg nærrede faderlige følelser overfor Georg Buntzen, hvilket er saa meget mere paafaldende, som fru Heiberg ofte pointerer, hvor glad han var for børn.“⁴³ At Heiberg var glad for børn, fremgår ikke blot af fru Heibergs udtalelser, men bl. a. også af hans digt „Farvel til de Smaa“, skrevet under en ferie fra hans trælsomme arbejde i Kiel til de Buntzenske børn, og hvoraf det ses, at han har leget med dem:

Kan I huske vor Tagfat
tit i Aftens Skygger?

...

Ofte jeg i Eders Kreds
Eventyr fortalte;

...

Jeg, som tidt blandt Eder stod
selv til Barn forynget,
som mig villig føre lod
af jer Arm omslynget,
jeg mig viste dog som Mand,
naar det gjaldt at sprænge
for Veninde, Ven og Land
Gadens voksne Dreng.⁴⁴

Det bør også fremhæves, at der hverken i fru Gyllembourgs eller i fru Heibergs breve findes noget holdepunkt for den antagelse, at Georg Buntzen skulde være Heibergs søn. Tværtimod kalder fru Gyllembourg ham i et brev af 8. oktober 1830 til P. A. Heiberg udtrykkeligt for Andreas Buntzens søn,⁴⁵ og i et brev af 26. september 1831 til samme benævnes han „Buntzens faderløse Søn“.⁴⁶ Mere betydningsfuldt er det vel, at hun i et brev af 23. august 1836 til Johan Ludvig og Johanne Luise Heiberg skriver: „Georg har just ikke været nogen Engel, men dog temmelig god af en Buntzen at være.“⁴⁷ Denne ytring synes uforenelig med påstanden om, at Georg skulde være en Heiberg – hvis man da ikke vil hævde, at alle fru Gyllembourgs breve helt igennem er underfundige. Iøvrigt vil det ses, at der i de mange breve, der (1943) er udgivet under titlen „Heibergske Familiebreve“, ikke findes blot et eneste, hvorpå påstanden om Heibergs faderskab kan støttes, skønt Georg Buntzens navn ofte forekommer, og skønt der indenfor denne snævre familiekreds ingen grund var til fortielse eller forstillelse. Fru Heiberg skriver i „Et Liv gjenoplevet i Erindringen“, at Georg Buntzen var søn af fru Gyllembourgs fætter⁴⁸ og omtaler ham overalt som hendes „Pleiesøn“.⁴⁹ Heller ikke i fætteren Saint-Aubains erindringer eller breve⁵⁰ indeholdes blot en antydning af, at Georg Buntzen skulde være Heibergs barn.⁵¹

At Heiberg muligvis på tomandshånd⁵² i et sideværelse har fået underretning om Georg Buntzens død af dennes ældre broder, lægen ANDREAS BUNTZEN (1811–80) kan ikke sandsynliggøre et faderskab for Heiberg.⁵³

Ifølge fru Heibergs erindringer⁵⁴ var til stede den martsaften, da Andréas Buntzen kom for at overbringe dødsbudskabet, Heiberg, fru Heiberg, fru Gyllembourg og daværende professor og hofprædikant, senere biskop og kgl. konfessionarius H. L. Martensen. Det er vist forståeligt, om Andreas Buntzen har foretrukket at bringe sin fætter meddelelsen på tomandshånd i stedet for i dette selskab. Iøvrigt behøver Andreas Buntzens optræden kun at være udtryk for et naturligt hensyn til fætteren eller måske snarere at være dikteret af ønsket om, at meddelelsen så skånsomt som muligt og derfor bedst gennem hendes søn måtte blive givet fru Gyllembourg, der var den, der i denne kreds stod Georg Buntzen nærmest, og som daglig havde frygtet dødsbudskabet. Grunden kan endelig også være den, at Andreas Buntzen dengang var ansat på Frederiks hospital, hvor Georg havde været lægekandidat, og hvor han døde, hvorfor han måske kunde meddele Heiberg enkeltheder om sygdommens sidste forløb e. l.⁵⁵

På den af kontorchef Eibe citerede gravskrift (anf. st. s. 228) synes intet at kunne støttes. Skulde den være et led i en beviskæde, måtte det da vist være en sådan, der konkluderede i, at Georg Buntzen var søn af den i 1830 afdøde Andreas Buntzen, i hvis gravsted han bisattes.

Tilbage er der så kun dette, at et brev fra fru Gyllembourg, hvis indhold ingen kender, er blevet tilintetgjort af en datter af etatsråd, højesteretsadvokat, kammeradvokat EDOUARD BUNTZEN (1809-85), Georgs ældste broder.

Da ingen har ytret tvivl om, at denne var en legitim søn af Andreas og Camilla Buntzen, er det påfaldende, at en ægte descendent – nemlig fru overretsassessor Sophus Vedel, f. Buntzen – skulde tilintetgøre det vigtige bevismiddel, som brevet vilde have været, hvis det havde indeholdt noget om paterniteten til Georg Buntzen. Når hertil så kommer, at Georg Buntzen var død ugift og barnløs mange år før brevet tilintetgørelse – der tidligst har fundet sted efter etatsråd Edouard Buntzens død 1885, men vistnok først er sket adskillige år senere – at Heiberg havde været død i over 25 år, og at også Camilla Buntzen da ligeledes forlængst var død, synes tilintetgørelsen af et brev af det formodede indhold vanskeligt at kunne søge nogen tilfredsstillende forklaring i „pietetshensyn“ eller lignende, hvilke hensyn vel tilstrækkeligt kunde tilgødeses ved blot at opbevare brevet og ikke bringe det offentligt frem. Det er rigtigt, at der er tilintetgjort et brev, men dette synes at måtte have haft et andet indhold end antaget.⁵⁶

Endvidere kan nævnes, at det er en ret udbredt opfattelse, at Johan Ludvig Heiberg ikke var i stand til at få børn. Johanne Luise Heibergs kendte og meget åbenhjærtige udtalelse herom til Bjørnstjerne Bjørnson⁵⁷ støtter ialtfald stærkt denne antagelse. Det forekommer derfor påfaldende, at man vil tillægge netop ham fader-værdigheden til ikke mindre end to af Camilla Buntzens børn. Under alle omstændigheder var Johan Ludvig Heiberg vist – ligesom sin fader⁵⁸ – en ret kølig natur. Vilhelm Andersen har om det Heibergske ægteskabelige liv skrevet:⁵⁹ „Af denne hemmede Erotik faar man et Indtryk ved at læse i Fru Heibergs Erindringer om Aftenerne i Søkvæsthuset, naar hun sad alene ved Klaveret i Dagligstuen og i Mangel af andre Smaa klædte sine Vaudeville-Dukker paa i Tekst og Toner, medens hendes Ven, som hun helst kalder ham, var paa sit Observatorium.“

Anføres kan vel også den betragtning, at det synes at måtte forekomme mindre taktfuldt overfor Johanne Luise Heiberg – og derfor lidet stemmende med Heibergs karakter iøvrigt – om han i deres fælles hjem skulde medføre ikke blot sin moder, men også et udenfor ægteskab født barn.⁶⁰

Rivaler plejer at have et meget skarpt øje for, i hvor høj grad deres medbejlere står hos den tilbedte. Det vides, at Rudolph Bay og Heiberg begge en tid sværmede for Camilla Buntzen og gensidig var jaloux på hinanden i den anledning.⁶¹ Hvis Heiberg skulde have haft held med sit kurmageri, ligger det nær at antage, at Bay, der kom både hos Buntzens og hos fru Louise Du Puy (foruden hos flere fælles bekendte), ikke vilde have kunnet undgå at bemærke det. Men det kan påvises, at han intet har kendt til et mere intimt forhold mellem Heiberg og Camilla Buntzen eller til førstnævntes påståede faderskab til Georg Buntzen. I et brev af 15. juli 1818 skriver han således til vennen Gottlieb Schönheyder⁶² (der også kom hos Buntzens): „Heiberg er formodentlig endnu den tjenstgjørende Adjutant [hos Camilla Buntzen], er han ikke forlængst død i en Ode til hende? eller er han gaaet lige til Sagen og derpaa faaet sin Afsked?“⁶³ Rud. Bay har således, trods sin nære tilknytning til familierne, intet kendt til, at Heiberg allerede i 1814 skulde være „gaaet lige til Sagen“ og 1815 fået en søn med Camilla Buntzen. End ikke bysladderer herom har han kendt.

Det er nævnt ovenfor, at Georg Buntzen døde ung af tuberkulose. Det var den samme sygdom, hvoraf hans fader 17 år tidligere døde, kun 49 år gammel.⁶⁴ Da der i den Heibergske slægt intet spor findes

af tuberkulose, synes tilstedeværelsen af denne lidelse vel nærmest at tale for, at Georg Buntzen var søn af Andreas Buntzen.

Hertil kommer så, hvad dog næppe er ganske uden betydning, at den øvrige efterslægt intet kender til den opfattelse, som kontorchef Eibe har gjort sig til talsmand for, og – hvad nedenfor nærmere skal omtales – at kontorchef Eibes hovedkilde intet førstehåndskendskab har til disse forhold.

I sin store Heiberg-monografi nævner lektor Borup den af kontorchef Eibe givne oplysning og udtaler,⁶⁵ at „denne Formodning har megen Sandsynlighed for sig. Den giver den naturlige Forklaring paa, at Fru Gyllembourg ofrede saa megen Kærlighed paa denne Dreng, tog sig af hans Opdragelse, ja ligefrem antog ham som sit Plejebarn og ved hans Død græmmede sig over Tabet af ham.“ En tilsvarende opfattelse har Elisabeth Hude givet udtryk for i sin bog „Thomasine Gyllembourg og Hverdagshistorierne“ (1951), endda i den stærkere form, at „for dem, der beskæftiger sig med den Heibergske kreds, kan der ingen tvivl være om“ Heibergs faderskab til Georg Buntzen.⁶⁶

Det ovenanførte har forhåbentlig tilstrækkeligt godtgjort, at fru Gyllembourgs nære tilknytning til Georg Buntzen, der vistnok øgedes efter dennes faders død i 1830,⁶⁷ naturligt lader sig forklare, uden at man behøver at antage et faderskab for Heiberg. Fru Gyllembourgs omsorg for Georg Buntzen finder en fuldtud tilfredsstillende forklaring dels i en række menneskelige hensyn – særligt slægtskabet, taknemlighedsfølelsen overfor fætteren Andreas Buntzen, Georg Buntzens svagelighed, den ømhed, der voksede op mellem ham og tanten i årene 1818–22, senere øget ved hans kendskab til hendes forfattervirksomhed og ved hans tiltalende personlige egenskaber – dels i økonomiske grunde: familien Buntzens trange økonomi efter fallitten 1820 og endnu vanskeligere kår efter Andreas Buntzens død 1830. At en tante under sådanne forhold tager sig af en nevø, behøver ikke at betyde, at hun tillige er bedstemoder til ham. Og en sådan formodning synes i det foreliggende tilfælde at være særlig fjern, da der ikke hos Heiberg kan påvises blot det ringeste spor af faderlige følelser overfor Georg Buntzen.

Elisabeth Hude mener, at Heibergs formodede faderskab „forklarer ogsaa, hvorfor fru Gyllembourg saa omhyggelig aflagde rapport til den midlertidigt fraværende Heiberg om Georgs examens-karakterer ved hans studenterexamen.“⁶⁸ Heller ikke dette viser noget som helst. Da Heiberg og fru Heiberg i sommeren 1834 var på

rejse,⁶⁹ skrev fru Gyllembourg mange og lange breve til dem, hvori hun fortalte løst og fast. At hun i disse breve også – gerne dog først i brevenes slutning og i reglen ret kort og ikke særligt præcist, altså netop ikke som anført: „saa omhyggeligt“ – har nævnt, hvordan det er gået hendes plejesøn, der jo dengang var optaget som medlem af husstanden, til hans studentereksamen, forekommer så selvfølgelig og naturligt, at det ikke på nogen måde kan underbygge en formodning om Heibergs paternitet.⁷⁰

Morten Borups formodning om Heibergs faderskab støtter sig dog også til andet end kontorchef Eibes meddelelse. Han omtaler således, at i Heibergs skrivekalender for den 28. oktober 1814 omtales i forbindelse med et aftenselskab hos Buntzens et stævnemøde, og de følgende dage antegnes gentagne gange Camilla Buntzens navn.⁷¹

Optegnelserne i skrivekalenderen kan imidlertid – af flere grunde – hverken begrunde eller bestyrke nogen formodning om Heibergs faderskab.

Den 28. oktober 1814 noteres: „Aftenselskab hos Buntzens. Stevнемødet.“ Det oplyses ikke, med hvem der har været eller skal være stævнемøde, men at et sådant næppe har været aftalt med Camilla Buntzen synes at fremgå af indforslen for den følgende dag: „Hos Camilla, men forgjæves.“ Den 31. oktober er derimod antegnet: „Hos Camilla, som jeg traf“ – antagelig i hendes hjem og formodentlig for efter datidens skik at takke for selskabet den næstfølgende dag. Den 2. november noterer Heiberg: „Hos Camilla. Hos Paulis⁷² (Ariost). Hos Lise.⁷³ Forægte Bolette⁷⁴ Ørenklokker.“ Her har Heiberg været hos tre damer, og en fjerde – der ikke var Camilla Buntzen – har han endda givet en gave. Den 4. november hedder det i kalenderen: „Hos Camilla. Paa Raadhuset⁷⁵ med hende. Bay.⁷⁶ Fru Dupuy,⁷⁷ som jeg besøgte. Fru Saintaubain.“⁷⁸ Rådhuset er utvivlsomt navnet på den ejendom på Christianshavn, hvor familien Saint-Aubain boede indtil 1828, og her har Heiberg altså været sammen med Camilla Buntzen og måske også med Rudolph Bay. Den 5. november skriver Heiberg i kalenderen: „Reiste til Sophienholm⁷⁹ med Mariquita⁸⁰ og Madam Kübnitz“, og den 6. november: „Barselvisit hos Balschs. Ida Bruns Signet.“⁸¹ For den 7. og 8. november er noteret: „Sophienholm om Efteraaret.⁸² Reed til Lyngby. Kiørte med Posten“, og endelig hedder det den 9. november: „Min ny sorte Kjole. Første Correctur af Kruses Fortælling.⁸³ Gik med Camilla til Louise Møller.⁸⁴ Gav min Moder Eau de Lavande. Visit hos Bruns.⁸⁵ Blindtarm.“

Om noget intimt forhold mellem Heiberg og Camilla Buntzen

udtaler eller blot antyder kalenderen, som det vil ses, intet, og det forekommer ikke berettiget på disse notater at ville bygge nogen formodning herom. At Heiberg i perioden fra den 28. oktober til den 9. november 1814 ialt fem gange har været sammen med sin slægtning Camilla Buntzen – deraf flere gange i selskab med andre (ialtfald 28. oktober, 4. og 9. november 1814) – viser intet; med samme føje kunde man ellers hævde en tilsvarende formodning med hensyn til fru Pauli, fru Lise Iürgensen, Ida Brun, fru Louise Du Puy og fru Bolette de Saint-Aubain – for blot at nævne nogle af de kvindelige bekendte, der i dette tidsrum er anført i kalenderen.⁸⁶ At Heiberg i notatet for den 9. november først anfører sin „ny sorte Kjole“ og en korrektur på en af Kruses noveller, før Camilla Buntzens navn nævnes, tyder heller ikke på noget kærlighedsforhold; den prosaiske slutning om hans maveonde („Blindtarm“) vel næppe heller.

Hertil kommer, at Heiberg netop i denne periode var dybt forelsket i Ida Brun,⁸⁷ hans „store Ungdomskærlighed“,⁸⁸ hvorfor det vel er mindre antageligt, at han samtidigt skulde have haft et forhold til Camilla Buntzen. Af de ovenfor refererede notater ses, at han indenfor dette korte tidsrum af knap 14 dage, hvor Camilla Buntzens navn forekommer, har skrevet ikke mindre end to digte, der har relation til Ida Brun.⁸⁹ Heibergs sværmeri for Camilla Buntzen begyndte vist først efter Ida Bruns ægteskab (1816).

Endelig kan det vel nævnes, at da Georg Buntzen blev født den 1. juli 1815, skulde det påståede intime forhold mellem Heiberg og Camilla Buntzen have fundet sted omkring den 1. oktober 1814 – hvor hendes navn slet ikke forekommer i kalenderen – og ikke omkring den 1. november. Vil man bygge nogen formodning på skrivekalenderens korte notater, kan man ikke bortse fra denne biologiske kendsgerning.⁹⁰

Elisabeth Hude har i sin bog om Thomasine Gyllembourg søgt at underbygge formodningen om Heibergs faderskab til Georg Buntzen med forskellige udtalelser i fru Gyllembourgs forfatterskab, der „synes at give teorien om Heibergs paternitet yderligere styrke.“⁹¹ På sådanne litterære paralleller, hvor grænsen mellem det selvoplevede og det frit tildigtede er uskarp og højst usikker, kan dog næppe bygges noget afgørende, og de steder, der er fremdraget, forekommer ikke overbevisende. På fru Gyllembourgs skuespil „Sproglæreren“⁹² – hvor sproglæreren Hasting viser sig i virkeligheden at være agent Bergers søn, medens det til gengæld til slut afsløres, at Aline ikke er

hans datter – vilde således med lidt behændighed en hvilkenksomhelst formodning kunne finde „yderligere styrke“. ⁹³

I den Buntzenske familie er endnu opbevaret ialt 10 breve, som Andreas Buntzen skrev til Georg Buntzen i tiden fra 7. december 1822 til 2. april 1825, da Georg Buntzen med sin tante opholdt sig i Kiel. ^{93a} Disse breve bærer præg af Andreas Buntzens store kærlighed til sønnen, og den, der gennemlæser dem, vil næppe være i tvivl om, at Georg Buntzen var Andreas Buntzens søn. Den inderlige hengivenhed, den omsorgsfulde interesse og den kærlige og hjærtelige tone, der går igennem alle disse breve, viser, at det er en fader, der skriver til sin søn. Som prøve skal kun et enkelt brev (af 8. september 1823) gengives i sin helhed:

Kjære, gode, lille Georg!

Min kjære Søn! Jeg har med megen Fornøjelse hørt af din Moder og dine Sødskende, som vare hos dig i Kiel, ^{93b} at du er en god, fornuftig og kjøn Dreng der allerede er temmelig vidt i det franske, hvilket har fornøjet mig saa meget mere, som du derved, nemlig ved din Flid og Fremgang i Forstand og Lærvillighed allene kan gjengælde den gode Tante Sine ^{93c} og Ludvig alt det gode de bevise dig, og den megen Kjærlighed og Omhyggelighed de have for dig, lad mig derfor see at du vedbliver at gjøre os alle, og dem i Særdeleshed som du er hos, Glæde ved din Flid, Lærvillighed og gode Opførsel.

Du kan troe at jeg gjerne vilde have taget Deel med din Moder og Sødskende i den store Glæde at være i Kiel hos den gode Tante Sine og Ludvig og omgaaes med dig, som jeg nu i mere end et heelt Aar ikke har seet og længes meget efter at see; men det kunde nu ikke lade sig gjøre, og jeg maatte derfor lade mig nøje med at modtage Hilsener fra dig og gode Efterretninger om dig, og trøste mig til den store Fornøjelse at see dig med Tante, naar hun kommer herover til os til næste Aar, hvortil jeg virkelig glæder mig meget, og seer dig allerede i Tankerne være bleven saa meget højere og større siden jeg saae dig sidst at jeg neppe vil kunne kjende dig igjen.

Alt hvad din Moder har fortalt mig om dig er godt og roesværdigt og har om muligt forhøjet min Kjærlighed for dig, undtagen det, at du er saa meget barnagtig frygtsom, hvilket ikke passer sig for en i alle eller dog de fleste andre Henseender saa fornuftig Dreng, hvilket jeg ogsaa ikke tvivler om at du snart vil indsee og saa vænne dig af dermed som noget der er aldeles upassende for en Dreng.

Det har gjort mig særdeles ondt at høre at du har havt det slemme Uheld at forslaae dine Fingre og derved lidt megen Smerte, men at det dog nu er overstaaet for det meeste og Fingrene hele i[gjen] og saaledes at du endogsaa

faaer Negl igjen [p]aa den ene Finger, hvoraf den var afreven, var mig derimod kjært at erfare. Dette uheldige Tilfælde erindrer dig ellers om ikke at være uforsigtig i dine Lege, da du uden at bruge Forsigtighed let kan komme til Skade, og om du ogsaa slipper lige saa godt derfra som dennegang, indjager du dog den gode Tante en saadan Skræk derved, at du om ogsaa ikke af anden Aarsag, dog af Kjærlighed til hende og Ludvig bør være forsigtig.

Jeg havde egentlig havt i Sinde at sende dig ved denne gode Leilighed i Ludvigs Kuffert den omtalte Vagt som Tine^{93d} havde vildet forfærdige til dig, men da hun nu er i Fredensborg og i den sidste Maaned har havt meget at sye paa for dine Brødre og endnu syer paa noget for Edouard, har jeg ikke kundet bebyrde hende med at opfylde hendes Løfte endnu, og Camillos som jeg vilde sendt istæden er i en saa maadelig Tilstand, at det ej kan gaae an.

Hils Tante Sine, at jeg ikke faaer Tid at svare hendes kjære Brev førend næste Gang. Din Moder, Sødskende og Venner hilse dig alle kjære Georg men især

din Fader
A. Buntzen.

Tonen i de øvrige breve er ganske den samme; overskriften er gerne: „Kjære gode lille Georg“, „Min kjære gode lille Georg“ el. lign., og brevene altid underskrevet: „din (hengivne) Fader A. Buntzen.“ Om faderens længsel efter at gense sønnen efter Kieler-opholdet vidner særligt det sidste af de bevarede breve (2. april 1825), hvori det bl. a. hedder:

Hvor vi nu Alle glæde os ret hjertelig til at see Dig igjen, især kan Du nok vide jeg, Dine Brødre Andreas og Camillo, Poulina, Tante Saintaubains og Bedstemoders^{93c} der ikke have seet Dig i næsten 3 heele Aar. Hvor Du maae være bleven stor og fornuftig i den Tid! Jeg længes ofte ret meget efter at see Dig og tænker tidt paa hvorledes Du vel seer ud, og sammenligner Dig i Tankerne med andre Børn, jeg seer der ere paa Din Alder og hos hvem jeg troer at finde noget ligt med det Billede jeg har gjort mig af Dig i mine Tanker. Husk nu Tante flittig paa Rejsen at det ikke skal vare forlænge eller vel endog gaae reent i Glemmebogen. Lev nu vel min kjære gode Dreng, Din Moder og Sødskende hilse Dig og omfavne Dig i Tankerne tilligemed

Din hengivne Fader
A. Buntzen.

Iøvrigt kan det af disse breve ses, at det var Andreas Buntzens opfattelse, at børn havde bedst af at komme hjemmefra tidligt. Den ældste søn, Edouard, gik dengang på Sorø Akademi, og i et brev af 5. juli 1824 skriver han til Georg:

Ogsaa er det godt at Drengbørn komme tidlig ud af Deres Forældres Huus og lære at kjende Verden af Omgang med fremmede Mennesker, og see sig om, og havde jeg Raad til det saa skulde det ikke vare længe førend Andreas, og siden ogsaa Camillo skulde ud hos Fremmede under en fornuftig Vejledning.

I et brev af 14. februar 1824 skriver Andreas Buntzen endelig til Georg, at han

vil slutte med noget som de [o: andre, der har skrevet] nok ikke tænker paa skjønt jeg har fortalt dem det, og det er, at det i Dag er Din Bedstefaders, nemlig Farfadets Fødselsdag som var født den 14de Februari 1733 og altsaa nu havde været 90 Aar gammel, dersom han havde levet, men dan døde desværre allerede 1810.

Denne slægthistoriske oplysning måtte jo være ganske uden interesse for Georg, hvis han havde været en søn af Heiberg.

Med hensyn til det yngste barn, datteren Anna Louise Frederikke, der blev født den 15. juni 1826 på Christianshavn, syv år efter det næstungste barns fødsel (mens de øvrige syv børn alle er født med ca. halvandet års mellemrum)⁹⁴ er det derimod rigtigt, at A. F. Tscherning, der dengang var premierløjtnant, og som stod familien⁹⁵ nær, var faderen.

Forholdet var dette, at Andreas Buntzen måtte foretage en rejse, vistnok til Island, hvor han havde forretninger, og under hans lange fraværelse faldt hans hustru for Tschernings charme. Dette kan være forståeligt; ialtfald har eftertiden⁹⁶ karakteriseret Tscherning som „en overordentlig vindende Personlighed, omgængelig og ligetil, uegenlyttig og rettænkende, fordringsløs, uagtsom med Hensyn til Formerne; meget intelligent og kundskabsrig, ualmindelig veltalende, hurtig i Replikken.“ Tschernings søster har sagt om ham, at han sjældent kom i et hus uden at gøre kur til fruén eller datteren i huset.⁹⁷ Og den kritiske fru Heiberg skriver i sine erindringer om Tscherning bl. a., at „han stedse medbragte Liv, Munterhed og Interesse saa godt som for alt, hvad der rørte sig herhjemme som i Udlandet“ og karakteriserer ham som „et hjertensgodt Menneske og en trofast Ven.“⁹⁸ Da Andreas Buntzen vendte hjem fra sin rejse, fik han alt at vide og tilgav sin hustru.

Kammerherreinde Suenson har fortalt sin datter, at Tscherning efter Andreas Buntzens død (1830) ønskede at gifte sig med Camilla

Buntzen, hvad denne dog ikke vilde.⁹⁹ Tscherning vedblev imidlertid at komme hos familien, men da Louise voksede til, blev Camilla Buntzen urolig for, at hans forståelige interesse for Louise af denne skulde mistydes, således at hun skulde blive forelsket i den stadigt charmerende Tscherning, og hun forbød ham derfor adgang til hjemmet.¹⁰⁰ Louise Buntzen, der vistnok af moderen blev underrettet om sagens rette sammenhæng, forblev iøvrigt ugift og døde 9. februar 1901 i Kbhvn., 74 år gammel.

At Thomasine Gyllembourg har kendt episoden med Tscherning fremgår af hendes brev af 31. juli 1836 til sønnen og svigerdatteren, der da opholdt sig i Paris. Hun skriver: „Buntzens har leiet vort gamle Eriksborg¹⁰¹ for Resten af Sommeren. De have faaet det for 45 r og er flyttet derud igaar. Det er Edouard,¹⁰² siger du, som har gjort denne Bekostning, men ikke allene. Du kan nok tænke jeg ikke gjorde Spørgsmaal, der gav Anledning til nogen Forklaring angaaende Bekostningen, men da der tillige blev sagt at dette tildeels skete for Louises Skyld, der skulde bruge Søbade, saa formoder jeg . . . Naa! Tanker ere jo ikke toldfri. – Tscherning er for Øieblikket i Metz, men forlader denne Stad i disse Dage og gaaer ad den Vei, som I ere komne af.“¹⁰³

Deraf, at fru Gyllembourg således dog antyder Tschernings faderskab, men ikke noget tilsvarende for Heibergs eller de Mezas vedkommende, synes det ikke helt uberettiget at udlede, at formodningen om de sidstnævntes paternitet savner grundlag i kendsgerningerne. Elisabeth Hude har så stærkt understreget „fru Gyllembourgs usvigelige diskretion“¹⁰⁴ – som begrundelse for at hun intetsteds blot har antydet f. eks. Heibergs paternitet – men diskretionen synes efter det citerede brev at dømme ikke at have været så fuldkommen, som man har villet gøre den til.

At Camillo Buntzen skulde være en søn af den senere general Christian de Meza og Anine Buntzen datter af Johan Ludvig Heiberg er ganske ukendt for den øvrige efterslægt, og nogen sandsynliggørelse af disse anbringender ses ikke forsøgt.

Kammerherreinde Suenson, der dog har haft kendskab til, hvad kontorchef Eibe kalder familiens „chronique scandaleuse“, idet hun nøje har kendt episoden med Tscherning, har aldrig nævnt noget herom. Hvis Heibergs faderskab til Anine Buntzen, hendes bedstemoder, skulde have været „notorisk“ og „erkendt“, som det hævdes, kunde man vel have ventet, at hun ad anden vej havde erfaret noget,

idet hendes mands yngre broder, lægen AAGE SUENSON (1851-88) i 1882 blev gift med Johanne Luise Heibergs ældste adoptivdatter, SARAH HENRIETTE HEIBERG (1853-1941)¹⁰⁶.

At general de Meza har skrevet hyldestdigte og kompositioner til fru Buntzen var jo helt i tidens stil og kan ikke begrunde nogen formodning om et mere intimt forhold. Som bekendt dyrkede de Meza musikken; han komponerede mange musikstykker, hvoraf enkelte blev udgivet, og at han har bragt sine bekendte sine digte og kompositioner var en såre rimelig ting. Indenfor den endnu levende slægt de Meza kendes intet til den af kontorchef Eibe fremsatte opfattelse, og den anses der for at være ganske usandsynlig ud fra det kendskab, man iøvrigt har til de Meza.¹⁰⁶

Desværre oplyses intet om, at hvilke grunde MARIE STRØM, født BUNTZEN (1812-90) skulde anse Heibergs påståede og for den øvrige (og nærmere) efterslægt ukendte faderskab til Anine Buntzen som „ganske notorisk“, og hvorfor kontorchef Eibes moder da først i sine sidste leveår talte herom. At Anine skulde være Heibergs „erkendte Datter“ (anf. st. s. 228) savner helt dokumentation. Ligeledes savner det en forklaring, hvorfor fru Gyllembourg har gjort forskel på Georg Buntzen og den „erkendte Datter“, der ikke stod hende så nær som plejesønnen.

Det er rigtigt, at Anine som barn kom meget hos sin tante fru Gyllembourg, der jo boede i samme hus, og som bl. a. lærte hende håndarbejde, og ligeledes at hun som barn har påhørt – i et sideværelse, hvortil døren ikke var lukket – at Johanne Luise Pætges (1830) hævdede sin forlovelse med skuespilleren Christoffer Hvid.

Imod Heibergs paternitet til Anine Buntzen taler vel også den omstændighed, at kontorchef Eibes moder, EMMA ANINE STRØM (1851-1937) blev opkaldt efter Anine Buntzen, hvilket man degang næppe vilde have gjort, navnlig ikke hvis Marie Strøm, f. Buntzen, således som det hævdes, anså Heibergs faderskab til denne for „notorisk“ (anf. st. s. 228).¹⁰⁷

Det skal endelig nævnes, at der ikke i Johanne Luise Heibergs erindringer (med de i 1944 offentliggjorte varianter dertil) eller i hendes breve kan findes noget holdspunkt for påstanden om Heibergs faderskab til Anine Buntzen; et sådant findes heller ikke i „Breve til og fra Johan Ludvig Heiberg“ (1862), i Aage Friis „Fra det Heibergske Hjem. Johan Ludvig og Johanne Luise Heibergs indbyrdes Brevveksling“ (1940), i „Breve og Aktstykker vedrørende Johan Ludvig Heiberg“, I-V (1946-50), udgivet af Det danske Sprog- og

Litteraturselskab eller i de af Morten Borup udgivne „Heibergske Familiebreve“ (1943), hvor Tschernings paternitet til Louise dog er antydnet. Morten Borups meget udførlige Heibergbiografi kender heller intet til denne påstand, og hverken i Thomasine Gyllembourgs breve, i Andreas Saint-Aubains selvbiografi, i hans breve eller andetsteds ses opfattelsen at kunne finde den ringeste støtte.¹⁰⁸

Bortset fra „efternølerbarnet“ Louise synes der således ikke at kunne rejses nogen berettiget tvivl om, at Andreas Buntzen var fader til de børn, der fødtes i ægteskabet, og som bar hans navn. Den opfattelse, som kontorchef Eibe har givet udtryk for, synes der ikke i kendsgerningerne at være tilstrækkeligt sikre holdepunkter for.

Men hvorledes kan da den urigtige opfattelse være opstået?

Vel først og fremmest derved, at emnet ikke har været rigtigt drøftet mellem Marie Strøm, født Buntzen, og hendes moder. Kontorchef Eibe nævner, at den ældre generation kun nødigt talte om sligt; der foreligger da også kun gisninger, løse formodninger, antydninger og andet lignende, der giver meget frit spillerum for fantasien og god grobund for mistydninger og myter – hvorved Edouard Du Puy's casanovaagtige skikkelse næppe har været helt uden betydning,¹⁰⁹ og hvortil måske også den ovenfor omtalte bysladder om Heibergs faderskab til Georg Buntzen kan have medvirket.

At Marie Strøm, hovedkilden til den refererede opfattelse, efter sit ægteskab i 1841 med distriktslæge Ole Strøm boede i provinsen (Vordingborg) og således efter denne tid ikke har haft den samme nære kontakt med moderen som de øvrige børn kan vel yderligere have bidraget til fremkomsten af misforståelser og bør have i erindring ved vurderingen af kilden. Noget førstehåndskendskab til forholdene har Marie Strøm øjensynligt ikke haft. Kontorchef Eibe anvender det udtryk, at hans moder „indrømmede, at det maatte have sin Rigtighed med Heibergs Paternitet“ (anf. st. s. 228). Der foreligger altså kun en logisk følgeslutning af nogle (ikke kendte) argumenter og hypoteser, som hendes børn har fremført overfor hende, og som hun for sit vedkommende har fundet sandsynlige, men intet direkte kendskab, f. eks. i form af en meddelelse fra Camilla Buntzen.

At general de Meza er blevet nævnt kan måske skyldes en forveksling. Som bekendt var han gift med ELISABETH BIRGITTE TSCHERNING (1792–1861), søster til A. F. Tscherning, hvis faderskab ialtfald en del af efterslægten har udførligere kendskab til på grundlag af

Camilla Buntzens egne oplysninger. De hyldestdigte, kompositioner og breve, han har sendt Camilla Buntzen, kan yderligere have bidraget til at fremkalde denne misforståelse.

NOTER

¹ Se Poul Hennings, Stamtavle over Familien Buntzen, 1897; Frode Iürgensen og Poul Hennings, Biografisk Slægtsregister over de indbyrdes beslægtede Familier Sangaard, Buntzen, Koch og Iürgensen, 1910; Axel Kjerulf, Nordens Don Juan, Edouard Du Puy, 1952, s. 358. – ² I Dansk biografisk Leksikon XV, 1938, s. 55 stavet Annine. Her er anvendt den i slægten benyttede stavemåde, jfr. således også de i note 1 nævnte stamtavler. – ³ Jfr. foruden Eibe anf. st. s. 227 Morten Borup, Johan Ludvig Heiberg, I, 1947, s. 74; noten i Johanne Luise Heiberg, Et Liv gjenoplevet i Erindringer, 4. udg., 1944, IV, s. 302; Elisabeth Hude, Thomasine Gyllembourg og Hverdagshistorierne, 1951, s. 43 og 196 ff. Det er derfor urigtigt, når sidstnævnte (s. 43) skriver: „Førsteprisen for frodighed maa tilfalde den gavmilde Camilla Buntzen, født du Puy; at Johan Ludvig Heiberg var fader til to og de Meza og Tscherning til andre to af hendes otte børn, anses i familien for hævet over al tvivl“, hvilket (jfr. s. 333) kun bygger på „venlig meddelelse fra kontorchef F. H. Eibe.“ – Det er uoplyst, hvem der blandt descendensen skulde nære den af kontorchef Eibe refererede opfattelse. Den deles ikke af Edouard Buntzens eller Anine Buntzens efterkommere, hvorfor der kun synes at kunne være tale om Marie Buntzens datterbørn (kontorchef Eibe og hans broder). I Axel Kjerulfs stamtavle (i Nordens Don Juan, Edouard Du Puy, 1952, s. 358), der bygger på oplysninger fra afdøde redaktør Andreas Buntzen og froken Magna Buntzen (datter af etatsråd, professor, overkirurg, dr. med. Andreas Buntzen, 1811–80) og på utrykte familiebreve og familieoptegnelser, findes intet om den anførte „tradition“. – ⁴ Morten Borup, Johan Ludvig Heiberg, I, 1947, s. 74, 112; III, 1949, s. 142, 214; Johanne Luise Heiberg, Et Liv gjenoplevet i Erindringer, 4. udg. IV, 1944, s. 302 (note); Breve og Aktstykker vedrørende Johan Ludvig Heiberg, udg. af Det danske Sprog- og Litteraturselskab ved Morten Borup, V, 1950, s. 15, 332; Elisabeth Hude, Thomasine Gyllembourg og Hverdagshistorierne, 1951, s. 43 og 196. – ⁵ F. 10. september 1873 i Kbhvn., datter af direktør for Det Store Nordiske Telegraf Selskab, kommandør, kammerherre Edouard Suenson (1842–1921) og Magna Cecilie Camilla Lütken (1846–1923); 1898 g. m. overretssagfører Christian Frederik Brorson (1872–1944), søn af branddirektør, cand. jur. Alfred Lund Brorson (1837–1904) og Antoinette Thomasine Caroline Liebenberg (1851–1932). Student (Zahles skole) 1893, cand. phil. 1894; hun udgav 1931 „Gamle Familiebreve“. – ⁶ Otto Hans Lütken (1813–83), søn af kontreadmiral Magnus Lütken (1782–1847) og Vilhelmine Cecilie Nissen (1786–1875); 1843 g. m. Anine Buntzen (1819–91), datter af Andreas og Camilla Buntzen. – ⁷ F. 27. oktober 1877 i Kbhvn., 1904 docent, 1916–47 professor ved polyteknisk læreanstalt. – ⁸ F. 14. februar 1898, søn af banksekretær Andreas Magnus Lütken (1852–1933), der atter var søn af ovenn. marineminister Otto Hans Lütken (1813–83) og Anine Buntzen (1819–91). – ⁹ Enke efter journalisten, cand. jur. Andreas Buntzen (1859–1930), søn af Andreas og Camilla Buntzens ældste søn, etatsråd, højesterets-

advokat, kammeradvokat og søkrigsprokurør Edouard Buntzen (1809–85) og Anna Sophie Laurenzia (Laura) Nissen (1820–84). Andreas Buntzen var meget fortrolig med slægtstraditionerne, se hans afhandling om Edouard Du Puy i *Ord och Bild*, 1902, s. 177 ff., der i vid udstrækning bygger på ikke offentliggjorte familiebreve og på familietraditioner. Se endv. Knud Bokkenheuser, *Det gamle København*, I, 1919, s. 117, og Axel Kjerulf, *Nordens Don Juan*, 1952, s. 357. – ¹⁰ F. 23. november 1884, søn af overretsassessor Sophus Vedel (1842–1920) og Helene Birgitte Buntzen (1850–1928), der var datter af den i note 9 nævnte etatsråd, højesteretsadvokat Edouard Buntzen. – ¹¹ F. 26. marts 1790 i Rheinsberg i Preussen. Moderen var den smukke, franske skuespillerinde Julie Henriette Pauline Montroze (egtl. Molineuf?), f. ca. 1768, d. 1833 på villa Giacomina ved Lidköping som guvernante hos greve Gustaf Piper. Bouchers kobberstik af hende som hyrdinde er gengivet i Axel Kjerulf, *Nordens Don Juan*, 1952, s. 48. Du Puy og Henriette Montroze var begge indtil 1791 knyttet til hofteatret ved slottet i Rheinsberg, hvor prins Heinrich af Preussen, Frederik den Stores broder, residerede. Camilla Du Puy kom til Kbhvn. 1805 sammen med moderen, men medens moderen rejste videre til Sverige for at tiltræde sin stilling som lærerinde i fransk og guvernante hos greve Gustaf Piper (1771–1857), blev datteren i Edouard Du Puy og hans hustrus hjem i Kbhvn. – ¹² Jfr. også Axel Kjerulf, *Nordens Don Juan*, 1952, s. 265. Camilla Du Puy boede en tid hos kaptajn i livjægerkorpsset, senere oberstløjtnant Jens Peter Jensen, og i dennes hjem traf hun oftere Andreas Buntzen, der var løjtnant i korpsset. De blev forelskede i hinanden, men måtte vente med at deklare forlovelsen, til Camilla Du Puy 14. april 1808 blev konfirmeret. – ¹³ Se gengivelsen af C. Grøgers maleri (1812) i *Rud. Bay*, I Algier og Italien 1816–21 (*Memoirer og Breve XXXIII*, 1920), s. 96, og gengivelsen af Altenraths miniature (ca. 1809) i Axel Kjerulf, *Nordens Don Juan*, 1952, s. 273. – ¹⁴ *Rud. Bay*, *Musikalsk Reise 1842–43* (*Memoirer og Breve XXXIV*, 1921), s. 101; jfr. iøvrigt samme, *Sentimental Reise gennem Europa til Algier 1810* (*Memoirer og Breve XXXII*, 1920), s. iv og viii, samt samme, I Algier og Italien 1816–21 (*Memoirer og Breve XXXIII*, 1920) s. 51, 86, 151 og 170. Bay var elev af Edouard Du Puy og havde derved lært Camilla Du Puy at kende, jfr. Axel Kjerulf, *Nordens Don Juan*, 1952, s. 239, 251, 255. – ¹⁵ Jfr. Thomasine Gyllembourgs brev 12. juli 1833 til Johanne Luise Heiberg: „siden kom Borchorst [syngemester Carl Joachim Borchorst, 1800–44], der var saa usædvanlig elskværdig og snaksom at jeg er færdig at troe at han er bleven lidt skudt i Camilla, som han endelig vilde følge hjem“ (*Heibergske Familiebreve*, 1943, s. 135). – ¹⁶ Ved faderens død 1810 blev han eneindehaver af firmaet, der var grundlagt 1772. – ¹⁷ Portræt (1812) malet af C. Grøger; se tillige gengivelsen af Altenraths miniature i Axel Kjerulf, *Nordens Don Juan*, 1952, se. 273. – ¹⁸ Han blev 3. maj 1811 stabskaptajn, 30. september 1813 kompagnichef; afsked 5. marts 1814. – ¹⁹ Axel Kjerulf i *Dansk biografisk Leksikon VI*, 1935, s. 142; Andreas Buntzen i *Ord och Bild*, 1902, s. 182; Axel Kjerulf, *Nordens Don Juan*, 1952, s. 264 ff. – ²⁰ *Dansk biografisk Leksikon VI*, 1935, s. 143; Andreas Buntzen i *Ord och Bild*, 1902, s. 186; Axel Kjerulf, *Nordens Don Juan*, 1952, s. 299, 388. Også Camilla Buntzen søgte under en audiens hos Frederik VI at opnå tilladelse til, at faderen kunde vende hjem til Danmark, se Kjerulf, *anf. værk* s. 328. Du Puy stod svigersønnen Andreas Buntzen meget nær, jfr. hans brev 8. december 1809 til datteren fra rejsen som landflygtig over Lüneburger Heide, hvor han spægende mindes, hvor han blev forkelet af hende og svigersønnen: „Je pense souvent, tu serais bien mieux à Christianshavn, sur le grand sofa noir, à fumer une Zigarre

avec Busse [Andreas Buntzens kælenavn], en attendant que le plat de champignons s'apprête", se Knud Bokkenheuser, *Det gamle København*, I, 1919, s. 100, og Andreas Buntzen i *Ord og Bild*, 1902, s. 184; i oversættelse er det nævnte brev gengivet i Axel Kjerulfs anf. værk s. 294 f. Efter Du Puy's landsforvisning betalte Andreas Buntzen en del af hans gæld, således 29. januar 1810 600 rdlr. til balletmester Antoine Bournonville, se Kjerulf, anf. værk s. 371. — ²¹ Jfr. Thomasine Gyllembourgs brev 16. juli 1829 til Johanne Luise Heiberg: „Buntzen selv anseer sig som Candidat til Døden, hans Humeur er reent nedslagen, og den stakkels Camilla er skrækkelig bedrøvet“ (*Johanne Luise Heiberg, Et Liv*, I, 1944, s. 97–98 og *Heibergske Familiebreve*, 1943, s. 106). — ²² *Minderige Huse*, 1922, s. 92. — ²³ Af fru Gyllembourgs breve ses, at hun også efter Andreas Buntzens død jævnlig tog de Buntzenske børn ud på skovture o. l., se brev 15. juli 1833 til Johanne Luise Heiberg: „I Løverdags var jeg kjørt i Dyrehaven med et heelt Læs, nemlig foruden Georg: Camilla, Poulaine, Anine og Camillo. Jeg holder ikke af at have saa mange med. Men for en Gangs Skyld! De stakkels Buntzenske Børn have saa lidt Fornøielse. Vi kjørte siden til Charlottenlund og drak Thee“ (*Heibergske Familiebreve*, 1943, s. 138); brev 11. juni 1836 til samme: „I Eftermiddag kjører jeg ud med Poulaine og Anine og møder Georg i Sorgenfri“ (anf. værk s. 161); brev 8. juli 1836 til Johan Ludvig og Johanne Luise Heiberg: „Kjørt om Eftermiddagen med Georg, hans Moder og to Søstre, Poulaine og Louise, til Dyrehaven“ (anf. værk s. 178); 14. august 1836 til samme: „Jeg kjørte da med Georg ud til hans Moder og tog Strøm og Ed. Buntzen med derud“ (anf. værk s. 192). — ²⁴ Andreas og Camilla Buntzen havde da 6 børn. — ²⁵ Morten Borup, *Johan Ludvig Heiberg*, I, 1947, s. 220–21. Det er således ikke helt rigtigt, når Axel Kjerulf (*Nordens Don Juan*, 1952, s. 358) skriver, at fru Gyllembourg „blev så indtaget i den nyfødte Georg, at hun fik lov til at tage ham med sig som sit plejebarn, da hun 1819 genoprettede sit eget hjem i København.“ — ²⁶ *Minderige Huse*, 1922, s. 92. Tidligere nr. 201. *Gården Overgaden oven vandet 2* er beskrevet af Carl Bernhard i „*Et Aar i Kiøbenhavn*“ (1835). — ²⁷ 1798–1865, søn af oberst Frederik (Friedrich) Julius Christian de Saint-Aubain (1754–1819) og Anna Bolette Buntzen (1779–1853), Andreas Buntzens søster. Bolette de Saint-Aubain flyttede til broderens gård dels på grund af økonomiske vanskeligheder efter at de Buntzenske fællesejendomme var blevet solgt efter fallitten 1820, dels fordi hun kort før havde mistet sønnen Frederik (se nedenfor note 95) og den for sin ynde og skønhed bekendte datter Albertine Marie (1802–27), ved hvis død Heiberg skrev et digt (Heiberg, *Poetiske Skrifter*, VIII, 1862, s. 382). Sønnen Anthon Philip de Saint-Aubain (1804–50), der senere blev major og dødeligt såret i slaget ved Isted, boede „paa Grund af sine egne Forhold“ andetsteds, se Carl Bernhard, *Af en gammel Herres Erindringer* (Noveller og Fortællinger, XIV, 1867, s. LXXXII). — ²⁸ 1817–18 Gl. Strand 38; 1818–22 Paris; 1822–25 Kiel; 1826–27 Nørregade 39; 1827–28 Frederiksholms kanal 20; 1828–31 St. Kongensgade 55. Bopæl efter 1831 se note 60. — ²⁹ Johanne Luise Heiberg, Peter Andreas Heiberg og Thomasine Gyllembourg. En Beretning støttet paa efterladte Breve. 4. udg., 1947 s. 285 f. (1. udg. 1882). — ³⁰ At ialtfald Camilla Buntzen og to af hendes døtre (Maria og Anine) i 1823 har besøgt Georg Buntzen i Kiel ses af Johan Ludvig Heibergs brev 29. august 1823 til Knud Lyne Rahbek (Breve og Aktstykker vedr. Johan Ludvig Heiberg, udg. af Det danske Sprog- og Litteraturselskab, I, 1946, s. 134). — ³¹ Jfr. Johan Ludvig Heibergs brev 22. juni 1830 til P. A. Heiberg om Andreas Buntzens død: „Han efterlader sig kun maadelige Omstændigheder; dog haaber jeg, at hans talrige

Familie vil kunne faae et tarveligt Udkomme, hvilket allerede er Stort her tillands og i vore Tider“ (Heibergske Familiebreve, 1943, s. 32). Jfr. også fru Gyllembourgs i note 23 og note 67 citerede breve. – Andreas Buntzen fik 28. marts 1829 kgl. udnævnelse som kornskriver i Kbhvn. (fra 1. maj s. å). – ³² Johanne Luise Heiberg. Et Liv, 4. udg., 1944, I, 125; II, 302; IV, 89–90, 116, 149, jfr. varianten s. 117: “. . . det smukke, livlige, begavede Menneske. Han var i Besiddelse af mange Evner, et lystigt Sind, en uskyldig Munterhed forenet med en naturlig Vittighed, der gjorde, at hans Selskab søgtes, og at Alle, der kom i personlig Bekjendtskab med ham, holdt af ham.“ Af Knud Lyne Rahbeks brev af 9. februar 1829 til Johan Ludvig Heiberg ses, at Georg Buntzen var Kamma Rahbeks „særdeles Yndling“ (med kælenavnet „Gygge“), se Breve og Aktstykker vedr. Johan Ludvig Heiberg, udg. af Det danske Sprog- og Litteraturselskab II, 61. Jfr. også Kamma Rahbeks brev 21. november 1825 til Johan Ludvig Heiberg om „den fortræffelige Gygge“, se Breve til og fra Johan Ludvig Heiberg, 1862, s. 106. – På den anden side lægger fru Heiberg ikke skjul på, at Georg var forkælet af fru Gyllembourg og til tider kunde være noget plagende, da han var forelsket i hende, der kun var knap tre år ældre end han (Et Liv, I, 144; IV, 89–90, 116–17). Georg Buntzen har været modellen til Balthasar i „Systsverdag“ (1842), se Johanne Luise Heiberg, Et Liv, IV, 1944, s. 302, 323; Hans Brix, Fagre Ord, 1908, s. 240 (der tillige mener, at han skulde være modellen til Frederik i „De Nygifte“, hvortil dog også såvel Henrik Hertz som professor Möhl har ydet bidrag) og Morten Borup, Johan Ludvig Heiberg, I, 1947, s. 74. – ³³ Breve til og fra Johan Ludvig Heiberg, 1862, s. 221 f.; Fru Gyllembourgs Samlede Skrifter, I, 1889, s. 5 (1. udg. 1866). – ^{33a} Bortset fra Georg Buntzens eksamenspapirer og brevveksling med Thomasine Gyllembourg er det ikke oplyst hvilke papirer, der forblev i det Heibergske og Gyllembourgske hjem. De breve, som Andreas Buntzen i årene 1822–25 skrev til Georg Buntzen under hans ophold i Kiel, bevares ialtfald stadig i den Buntzenske slægt, jfr. nedenfor i teksten ved note 93a). – ³⁴ Elisabeth Hude oplyser (Fru Gyllembourg og Hverdagshistorierne, 1951, s. 36), at fru Gyllembourg end ikke indviede sine slægtninge i sit forfatterskab. I en slægtetog hedder det: „Hun bevarede sin Anonymitet saa godt, at selv hendes Søstre, hvoraf navnlig vor Moder i hendes Skrifter gjenkjendte mange Træk fra deres tidligere Samliv, ikke bleve indviede i hendes Hemmelighed, vel nærmest, fordi hun selv fandt Forfattervirksomheden saa ukvindelig.“ – ³⁵ Johanne Luise Heiberg, Et Liv, II, 1944, s. 141. Jfr. Johanne Luise Heiberg og Andreas Frederik Krieger. En Samling Breve udg. af Aage Friis og P. Munch, I, 1914, s. 122–23. – ³⁶ Johanne Luise Heiberg, et Liv, IV, 1944, s. 149. – ³⁷ Cfr. dog herimod Elisabeth Hude. Thomasine Gyllembourg og Hverdagshistorierne, 1951, s. 195: „Qui s’excuse, s’accuse siger man uvilkaarligt, thi fru Gyllembourgs kategoriske udtalelser minder sandt at sige om hendes fornægtelse af hendes egne børn, Hverdagshistorierne. For naar det konstateres, at den stakkels Ludvig aldeles ikke var ude af landet i 1815, det aar, hvor barnet, som det saa decent udtrykkes, blev til, ja, saa falder jo hele argumentationen til jorden.“ Det synes overset, at også fru Heiberg tager afstand fra det omtalte rygte, og at fru Gyllembourg i et brev fra 1836 til sønnen kalder Georg „en Buntzen“, se ved note 47. Den mulighed kan jo også tænkes, at fru Gyllembourg virkelig har troet, at Heiberg var ude af landet året for Georgs fødsel. – ³⁸ Johanne Luise Heiberg, Et Liv, IV, 1944, s. 302. – Elisabeth Hude nævner som eksempel på, hvor almindeligt anerkendt det var, at Georg Buntzen var plejesøn i det Heiberg-Gyllembourgske hjem hans studentereksamensattest fra Borgerdydskolen af 24. oktober 1833, hvor

han angives at være „natus Hafniæ Calendis Julius s. MDCCCXVI [samme fejl som på gravstenen] honestissimis parentibus, et inde a sexto anno apud amicum Johannem Ludovicum Heiberg, virum clarissimum, et hujus matrem, feminam spectatissimam, primum Kiliæ, deinde in hac urbe educatus . . .“ Det ses ikke, at denne attest kan vise noget. Det erindres herved, at skolens rektor, Niels Bygom Krarup (1792–1842) var ven af fru Gyllembourg og Heiberg, se bl. a. førstnævnte breve af 13. og 21. august 1831 til Johan Ludvig og Johanne Luise Heiberg (Heibergske Familiebreve, 1943, s. 120, 121), og at han var gift med en søster til lægen, professor, dr. med. Nicolai Christian Møhl (1798–1830), der friede til Johanne Luise Pætges og begik selvmord, da hun ikke gengældte hans følelser (se bl. a. Dansk biografisk Leksikon XVI, 1939, s. 350 f.). – ³⁹ Fremhævet her. – ⁴⁰ Georg Buntzen opholdt sig i sommeren 1843 i Vordingborg hos søsteren Marie og dennes mand, distriktslæge Ole Strøm, se Heibergs brev af 13. februar 1844 til skolelærer H. A. Hansen i Vordingborg (Breve og Aktstykker vedr. Johan Ludvig Heiberg, III, 1949, s. 85). – ⁴¹ Breve og Aktstykker vedr. Johan Ludvig Heiberg, III, 1949, s. 165. At Heiberg slet ikke nævner Georg Buntzen i sine Autobiographiske Fragmenter (Prosaiske Skrifter XI, 1862, s. 485 ff.) kan naturligvis ikke være afgørende. – ⁴² Morten Borup, Johan Ludvig Heiberg, I, 1947, s. 45. – ⁴³ Elisabeth Hude, Thomasine Gyllembourg og Hverdagshistorierne, 1951, s. 197. – ⁴⁴ Knud Bokkenheuser, Det gamle København, I, 1919, s. 105 ff. – ⁴⁵ Johanne Luise Heiberg, Peter Andreas Heiberg og Thomasine Gyllembourg. En Beretning støttet paa efterladte Breve, 4. udg., 1947, s. 311. – ⁴⁶ Johanne Luise Heiberg, Et Liv, I, 1944, s. 151. – ⁴⁷ Heibergske Familiebreve, 1943, s. 198. – ⁴⁸ Johanne Luise Heiberg, Et Liv, I, 1944, s. 125; jfr. samme, Peter Andreas Heiberg og Thomasine Gyllembourg, 1947, s. 285. – ⁴⁹ Johanne Luise Heiberg, Et Liv, I, 1944, s. 152; II, 73, 302; III, 10; IV, 148. – ⁵⁰ Se Uddrag af Breve fra A. de Saint-Aubain i Personallhist. Tidsskr., 3. rk., VI, 1897, s. 116–86; 4. rk., V, 1902, s. 29–61. – ⁵¹ Aage Friis, Fra det Heibergske Hjem. Johan Ludvig og Johanne Luise Heibergs indbyrdes Brevveksling (1940) indeholder intet om Georg Buntzen; ej heller de breve, der findes i S. Birket Smith, Til Belysning af litterære Personer og Forhold i Slutningen af det 18. og Begyndelsen af det 19. Aarhundrede (1884) eller i J. L. Heiberg, Breve fra P. A. Heiberg (1883). Kriminalretsassessor Johan Jacob Buntzens Barndomserindringer (Personallhist. Tidsskr. 6. rk., VI, 1915, s. 123 ff.) indeholder intet. – ⁵² Johanne Luise Heiberg, Et Liv, IV, 1944, s. 150 (variant). – ⁵³ Se foruden F. H. Eibe anf. st. s. 227 nu også Elisabeth Hude, Thomasine Gyllembourg og Hverdagshistorierne, 1951, s. 198. – ⁵⁴ Johanne Luise Heiberg, Et Liv, II, 1944, s. 140–41. – ⁵⁵ Jfr. herved, at Heibergs huslæge tidligere havde konfereret med denne – af hensyn til fru Gyllembourg – om Georg Buntzens sygdom og fik ham anbragt i et privat logis, se Johanne Luise Heiberg, Et Liv, IV, 1944, s. 149. – 1843–46 opholdt Georg Buntzen sig for sit helbreds skyld i udlandet; af bevarede breve kan ses, at han oktober 1843 var i Altona, april 1844 i Montpellier november 1844–februar 1845 Paris, april 1846 Pau (Johanne Luise Heiberg, Et Liv, IV, 1944, s. 351) og august 1846 i Neumünster (Heibergske Familiebreve, 1943, s. 207), hvor han formentlig har haft ophold hos slægtningen Peter Kellermann, der var amtsskriver i Neumünster (anf. værk s. 241). – ⁵⁶ Brevet er tilintetgjort af ovenn. Johan Vedels moder, Helene Birgitte Vedel, f. Buntzen (1850–1928), men Johan Vedel kender intet til brevets indhold. Det pågældende brev kom vistnok efter højesteretsadvokat Edouard Buntzens død (1885) til hans datter Andrea Camilla Buntzen (1849–97) og blev af executor i dennes bo sendt til fru overrets-

assessor Vedel. – ⁵⁷ Carl S. Petersen og Vilhelm Andersen, *Illustr. dansk Litteraturhistorie*, III, 1924, s. 579: „Men Fru Heiberg!“ sagde han [Bjørnson] en Dag, „hvorfor har De dog ingen Børn?“ „De kan da begribe, det ikke er min Skyld,“ var Svaret.“ – ⁵⁸ Carl S. Petersen og Vilh. Andersen anf. værk III, 1924, s. 456 („kølige Heiberg“), Paul V. Rubow i *Dansk biografisk Leksikon VIII*, 1936, s. 511 („uerotiske“), Morten Borup, *Johan Ludvig Heiberg*, I, 1947, s. 8 („køligt maskulin“), Elisabeth Hude, *Thomasine Gyllembourg og Hverdagshistorierne*, 1951, s. 16 („Heiberg var en kølig – om ikke kold – natur“) og Johannes Grønberg, *P. A. Heiberg og hans Hustru*, 1915, s. 30 („et køligt Forstandsmenneske“). Hermed stemmer iøvrigt også fru Gyllembourgs „lettre remarquable“ til P. A. Heiberg. – ⁵⁹ Vilhelm Andersen, *Tider og Typer af dansk Aands Historie*, 1. Række, 2. Del (Goethe), 1915, s. 263; jfr. samme, *Litteraturbilleder*, 1903, s. 73 f. – ⁶⁰ Da Heiberg 1831 blev gift tog han bopæl Brogade 3 nu nr. 5) og hos ham og fru Heiberg boede fru Gyllembourg og hendes da faderløse plejesøn Georg Buntzen. H. P. Holsts digt „Nummer 3 i Brogaden“ (*Udvalgte Skrifter*, I, 1887, s. 266 ff.) er skrevet på et tidspunkt, hvor Georg Buntzen havde sit eget logis, se ovenfor note 55. 1843–54 boede Heiberg Bredgade 54 (nu Hornung & Møllers ejendom) og 1845–60 Overgaden oven vandet 58–60 (Søkvæsthuset). – ⁶¹ Jfr. Rud. Bays brev 17. august 1817 til Gottlieb Schönheyder (se note 62): „Hvad Hr. Heiberg angaaer, som er saa høit anskreven hos Buntzens, da har jeg af Frue Du Puy faaet fuldkommen Underretning derom, han er forliebt i C[amilla] og hænger saaledes i Rumpen paa hende, at Oberst Saint Aubain [Carl Bernhards fader, se note 27] giver ham drøje Stikpiller derfor“ (*Memoirer og Breve XXXIII*, 1920, s. 51–52). – ⁶² 1790–1882; 1826 sognepræst til Sandby, 1840 til Hjølunde; søn af hofmedikus, professor, dr. med. Johan Henrich Schönheyder (1744–1831) og Pauline Charlotte Hyllested (1757–1834). N. C. L. Abrahams mener, at Heiberg har benyttet Schönheyder og hans forlovede, Johanne Christine Nansen (1798–1886, datter af sorenskriver Hans Lejerdahl Nansen) som forbillede for det forlovede par i „De Uadskillige“. – ⁶³ Rud. Bay, *I Alger og Italien 1816–21* (*Memoirer og Breve XXXIII*, 1920), s. 86. – ⁶⁴ Meddelt af Johan Vedel. Jfr. Johan Ludvig Heibergs brev 22. juni 1830 til P. A. Heiberg: „Et Dødsfald i Familien nødes jeg til at melde. Capitain Andreas Buntzen er død i disse Dage af Brystsvaghed.“ (*Heibergske Familiebreve*, 1943, s. 32). Johan Ludvig Heiberg døde af mavekræft, se Morten Borup, *Johan Ludvig Heiberg*, III, 1949, s. 162. – ⁶⁵ Morten Borup, *Johan Ludvig Heiberg*, I, 1947, s. 74, 112; jfr. III, 1949, s. 142. – ⁶⁶ Elisabeth Hude, *Thomasine Gyllembourg og Hverdagshistorierne*, 1951, s. 196–198. Så vidt ses bygger formodningen dog kun på kontorchef Eibes meddelelse, se anf. værk s. 333 og 338. – ⁶⁷ Jfr. Thomasine Gyllembourgs brev af 8. oktober 1830 til P. A. Heiberg: „Andreas Buntzen er død, efter en længere Sygdom. Denne retskafne og godmodige Mands Død er ikke blot et Tab for hans store Familie, der i slette Omstændigheder, desværre! dobbelt maa savne ham; men for enhver, der havde Lejlighed til at paaskjønne hans gode Hjerte, hans beskedne, velvillige Karakter. *Hans Søn* [fremhævet her], den lille Georg, er nu ganske tilfalden Ludvig og mig som retmæssig Arv“ (Johanne Luise Heiberg, Peter Andreas Heiberg og Thomasine Gyllembourg, 4. udg., 1947, s. 310–11). – ⁶⁸ Elisabeth Hude, *Thomasine Gyllembourg og Hverdagshistorierne*, 1951, s. 197. – ⁶⁹ Johan Ludvig og Johanne Luise Heiberg var i juni og juli 1833 sammen med Det kgl. teaters kunstnere på tournée til Århus, Ålborg og Odense, se Johanne Luise Heiberg, *Et Liv*, I, 1944, s. 176 ff. – ⁷⁰ Fru Gyllembourg har i 4 breve omtalt Georg Buntzens eksamen. 12. juli 1833 skriver hun: „Georg hilser. Han har med Ære be-

staaet den skriftlige Deel af sin Examen. Naar det Hele er overstaaet (idag ottedage er den sidste Examensdag) skal hans Karakterer blive Ludvig tilsendt“ (Heibergske Familiebreve, 1943, s. 135); 15. juli 1833 skriver fru G.: „Georg beder mig lade dig vide, at han har faaet laud i latinsk Stiil og ligeledes i latinsk Version“ (anf. værk s. 138); 19. juli 1833 hedder det: „Nu skal jeg lykosaliggjøre Georg med din [Johanne Luise Heibergs] Hilsen, naar han kommer fra Skolen. Idag har han det suurt og imorgen, men det er ogsaa hans sidste Skolesorg. Det er hidtil gaaet ham meget godt, undtagen igaar i Arithmetik. Der slap han til et *Non*, hvorover han fortvivlede, thi han var hidtil den Eneste der var fri for *Non* og han havde faaet *laud* eller *præ*, jeg veed ikke ret hvilket for Arithmetisk Afhandling. Disse sidste Efterretninger er egentlig til Ludvig“ (anf. værk s. 140); endelig skriver fru G. 23. juli 1833: „Georg hilser kjærligst og sender Ludvig herved en Liste paa sine Karakterer“ (anf. værk s. 143). – ⁷¹ Borup, Johan Ludvig Heiberg I, 1947, s. 78. Skrivekalenderen findes blandt Heibergs papirer i Rigsarkivet. – ⁷² Ida Bruns søster, Charlotte Pauli (1768–1872), der 1809 var blevet gift med den hanseatiske ministerresident i Kbhvn. August Wilhelm Pauli. – ⁷³ Vel Dorothea Elisabeth („Lise“) Buntzen (1776–1867), søster til fru Gyllembourg, der 1795 blev gift med mægler og dispachør Froderus (Frode) Christian Iürgensen (1759–1810), i hvis hjem Heiberg en tid som barn havde haft ophold. – ⁷⁴ Enten Anna Bolette Buntzen (1779–1853), søster til Andreas Buntzen, gift 1798 med oberst Frederik (Friedrich) Julius Christian de Saint-Aubain (1754–1819), Carl Bernhards fader, eller måske snarere Heibergs kusine Bolette Sophie Iürgensen (1795–1881), datter af dispachør og mægler Froderus (Frode) Christian Iürgensen (se note 73), der 1819 blev gift med lægen, lektor, prosektor Rasmus Emil Bruun (1790–1819) og 1821 med filologen, den senere konferensråd, professor, dr. phil. Frederik (Fritz) Christian Petersen (1786–1859), søn af forpagter, senere møllecejer Hans Petersen (ca. 1754–1815) og Maria Willumsen (ca. 1756–1834). – ⁷⁵ Sikkert ejendommen på hjørnet af Strandgade og Torvegade, som Carl Bernhard (og flere andre) fejlagtigt kaldte „Christianshavns gamle rådhus“, og hvor Carl Bernhard var født, se Carl Bernhard, Af en gammel Herres Erindringer (Noveller og Fortællinger XIV, 1867, s. V). Christianshavn havde ikke inden indlemmelsen i Kbhvn. (1674) noget rådhus, og betegnelsen skyldes muligt, at herolder, ledsaget af en afdeling af hestgarden, indtil 1848 foran denne ejendom kundgjorde kongens åbning af Højesteret den første torsdag i marts måned, se Knud Bokkenheuser, Det gamle København, I, 1919, s. 40, 43 f. – ⁷⁶ Komponisten Rudolph Bay (1791–1856). – ⁷⁷ Camilla Buntzens stiftmoder Anna Louise („Lise“) Frederikke Du Puy (1778–1831), datter af kobberstikker Christian Frederik Müller (1744–1814, yngre broder til den kendte naturforsker, konferensråd Otto Frederik Müller (1730–84), hvis værker han har illustreret) og Louise Sophie Krebs (1747–1821), der 1803 i Brønshøj var blevet gift med Edouard Du Puy. Samlivet mellem hende og Du Puy havde i halvandet år faktisk været hævet, da han 8. november 1809 blev landsforvist som følge af sit forhold til prins Christian Frederiks, den senere Christian VIIIs gemalinde, prinsesse Charlotte Frederikke, der samme måned blev separeret. Fru Du Puy forblev i Kbhvn. med sine børn og levede af den pension (30 rdlr månedlig), der var bevilget hende, jfr. Robert Neiiendam, Ungdom og Galskab, 1923, s. 30–31, og Andreas Buntzen i Ord och Bild, 1902, s. 182–85. Med Du Puy havde hun to, måske tre børn: 1) Edouard David Du Puy (1805–1852), der ca. 1820 kom til faderen i Sverige, hvor han døde ugift som toldkontrollør i Kalmar; 2) Louise Camilla Gustava Du Puy (1807–63), 1826 gift med kancellist Herman Boalth (1801–34)

samt måske 3) Elise Andrea Frederikke Caroline Du Puy (1808-1892), 1835 gift med senere generalløjtnant, kammerherre Cai Ditlev Hegermann-Lindencrone (1807-93), søn af generalløjtnant, kammerherre Johan Heinrich Hegermann-Lindencrone (1756-1849) og forfatterinden Mette Louise Christiane Frederikke Lindencrone (1778-1853), der stod fru Gyllembourg og Carl Bernhard nær. Denne sidste datter blev født på fødselsstiftelsen som nr. 702 og efternavnet Du Puy blev først tilskrevet 1826, 4 år efter Edouard Du Puys død. – Under Du Puys landflygtighed levede hans hustru (fra hvem han søgte at opnå skilsmisse, se Axel Kjerulf, Nordens Don Juan, 1952, s. 328) med major i livgarden Niels Juel (1779-1842) med hvem hun fik to døtre, opkaldt efter denne fader, nemlig: 1) Nielsine Du Puy (1813-1900), der blev gift med apoteker Brambeck i Fjellkinge (Sverige) og 2) Jueline Du Puy (1817-78), der døde ugift i Åhus (Sverige). Den sidstnævnte oppebar som „Professor Du Puy's efterladte Datter“ i hele sin levetid 300 kr. om året fra chatolkassen, se Axel Kjerulf, Nordens Don Juan, 1952, s. 361. – ⁷⁸ Se note 74. – ⁷⁹ Sophienholm ved Bagsværd var geheimekonferensråd Constantin Bruns landsted. – ⁸⁰ Ida Bruns veninde, Mariquita (egtl. Maria Petra Regalada) Dreyer, f. 1793 i Aranjuez, datter af den danske diplomat Christoffer Vilhelm Dreyer (1778-1810) og Maria Anguilina Mosquera (d. 1805). Hun blev 1822 gift med den spanske legationssekretær i Kbhvn., marquis de Villena, se Louis Bobé, Frederikke Brun, 1910, s. 234, 296. – ⁸¹ Heibergs digt „Signetet“ (Digte, 1819, s. 79 f.), senere omdøbt til „Adelaides Segl“ (Poetiske Skrifter, VIII, 1862, s. 320 f.). – ⁸² Heibergs digt „Efteraarsfølelse“ (Poetiske Skrifter VIII, 1862, s. 289 f.). – ⁸³ Forfatteren Lauritz Kruse (1778-1839) udgav 1815 nogle „Fortællinger“ indeholdende „Den hvide Pige“ og „Anna-Capri“, se Th. H. Erslew, Alm. Forfatter Lexicon, II, 1847, s. 71. Kruse var familien Gyllembourgs nære ven, se bl. a. Elisabeth Hude, Thomasine Gyllembourg og Hverdagshistorierne, 1951, s. 9. – ⁸⁴ c: fru Du Puy, se note 77. I „Bouppteckningen efter Capellmästaren vid Kongl. Hof Capellet, Professoren Herr Edvard Jean Baptiste Du Puy“ (Rådhusarkivet, Stockholm) hedder det tilsvarende, at Du Puy efterlod sig „Enkan Fru Lovisa Möller, boende i Köpenhamn“. – ⁸⁵ Storkøbmanden, geheimekonferensråd Johan Christian Constantin Brun (1746-1836), der var gift med forfatterinden Sophie Christiane Friederike Münter (1765-1835). Familien Brun boede om vinteren Dronningens Tværgade 2 (det senere Moltkeske palæ), hvor Heiberg indtil Ida Bruns giftermål 1816 kom meget og kaldtes „l'enfant“, se hans Autobiographiske Fragmenter (Prosaiske Skrifter XI, 1862, s. 491). – ⁸⁶ Borup fremhæver (Johan Ludvig Heiberg, I, 1947, s. 73), at i skrivekalenderen for 1814 figurerer adskillige andre navne end Ida Bruns og Camilla Buntzens: „Heiberg var inde i en Periode, hvor han som Sommerfuglen flagrede fra Blomst til Blomst.“ Man har dog ikke villet tillægge ham noget faderskab til disse andre kvindelige bekendtes børn. – ⁸⁷ Ida (egtl. Adelaide) Caroline Johanne Brun (1792-1857), datter af geheimekonferensråd Constantin Brun (se note 85). Hun blev 1816 gift med den østrigske gesandt i Danmark, grev Louis Philippe de Bombelles (1780-1843), se Louis Bobé, Frederikke Brun, 1910, s. 257-61. – ⁸⁸ Morten Borup, Johan Ludvig Heiberg, I, 1947, s. 67. – ⁸⁹ Heiberg har skrevet mange digte til Ida Brun, der bærer vidnesbyrd om hans ugenældte kærlighed til hende, se Morten Borups anf. værk s. 67 f., Carl S. Petersen og Vilh. Andersen, Ill. dansk Litteraturhistorie, III, 1924, s. 411 f. Ved hendes død skrev han det smukke digt „Adelaide Grevinde af Bombelles“ („De samle sig, lig underfulde Drømme“), som han lod indrykke i „Adresseavisen“ 21. december 1857 (Poetiske Skrifter VIII, 1863, s. 394 f.). Heiberg har, så vidt vides, ikke skrevet

noget digt til Camilla Buntzen, men derimod til andre slægtninge, f. eks. „Ved Dispatchør Buntzens Død“ (Poetiske Skrifter VIII, 1862, s. 376) og „Albertine St. Aubain“ (sst. s. 382). – ⁹⁰ Der foreligger intet bevaret om, at Georg Buntzen skulde være født for tidligt. – ⁹¹ Elisabeth Hude, Thomasine Gyllembourg og Hverdags-historierne, 1951, s. 198. – ⁹² Skrevet 1831, opført 1. gang på Det kgl. teater 28. oktober 1832, først trykt 1834 i „Skuespil af Forfatteren til En Hverdagshistorie, udgivet af J. L. Heiberg.“ Hans Brix mener (Fagre Ord, 1908, s. 240), at fru Gyllembourg i „Sproglæreren“ har gengivet Georg Buntzens sværmeri for Johanne Luise Pætges. – Om fru Gyllembourgs benyttelse af Sophie Thalbitzer, født Zinn (1774–1851) som model for Claudine i „To Tidsaldrer“ (1845) se „Grandmamas Bekiendelser“ (Memoirer og Breve IV, 1906) s. ii–iv, hvor det om en væsentlig del siges, at det „er helt hendes [fru Gyllembourgs] egen Opfindelse og i ingen Henseende passer paa nogen af de franske Emissærer.“ – ⁹³ Der kan også drages helt andre paralleller: Som bekendt lærte P. A. Heiberg sin senere hustru at kende, da han som sproglærer kom i dispatchør Johan Buntzens hjem for at undervise Thomasine Buntzen og hendes søstre, og medens han gav informationer, friede han, se Johannes Grønberg, P. A. Heiberg og hans Hustru, 1925, s. 30. En anden parallel: Edouard Du Puy var sanglærer for prinsesse Charlotte Frederikke – og i „Sproglæreren“ kan Alines herkomst ikke røbes på grund af hendes faders „altfor høje Stand“ (sidste scene). Og rebus'en kan fortsættes: Berger er navnet på Heibergs kollega i Kiel, professor Johan Erik von Berger (1772–1833), der gjorde ham bekendt med Hegels filosofi, se Carl S. Petersen og Vilhelm Andersen, Ill. dansk Litteraturhistorie, III, 1924, s. 415. Og minder navnet Aline ikke meget om Adelaide o: Ida Brun? Navnet Edouard, der forekommer i stykket, er hyppigt anvendt i slægten (Edouard Du Puy, dennes søn, endvidere Edouard Buntzen, den senere højesteretsadvokat); Hasting hedder i virkeligheden Johannes, hvilket jo er den latiniserede form af Heibergs fornavn. „Sproglæreren“ viser, hvor forsigtig man skal være med i fru Gyllembourgs forfatterskab at finde beviser eller bestyrkelse for formodninger. – Elisabeth Hude nævner i sin bog (s. 43) – til støtte for den antagelse, at Andreas Buntzen ikke skulde være fader til 4 af de i ægteskabet fødte 8 børn – at Camilla Buntzen var „kusine til Carl Bernhard, hvis roman Et Aar i Kiøbenhavn bygger paa forhold fra hans egen familie, og om den siger han, at den „har altid været bekjendt for letsindige Principper i det Kapitel“ [dvs. det erotiske]“, jfr. Carl Bernhard, Et Aar i Kjøbenhavn, I, 1835, s. 78. Denne udtalelse af Carl Bernhard har dog vist – ligesom hans forfatterroman „Et Løfte“ (1839) – en ganske anden adresse indenfor familiekredsen, som der dog ingen grund er til at komme ind på her. – ^{93a} De bevarede breve er af 7/12 1822, 5/4 1823, 8/9 1823, 16/1 1824, 14/2 1824, 19/5 1824, 5/7 1824, 9/8 1824, 11/10 1824 og 2/4 1825. Desuden er bevaret to breve fra søsteren Poulina: af 28/2 1824 og et dateret. Det fremgår af brevene, at Georg hyppigt har skrevet til faderen, til hvem han også sendte stile (bl. a. på fransk og tysk), men disse breve synes at være gået tabt. Brevene beror nu hos fru redaktør Truce Buntzen, Rønnealle 6, Dragør. – ^{93b} Jfr. ovenfor note 30. – ^{93c} Fru Gyllembourgs kælenavn i familien. – ^{93d} Albertine Marie de Saint-Aubain (1802–27), Carl Bernhards søster, jfr. note 27. – ^{93e} Hermed må vel være ment fru Louise Du Puy, Camilla Buntzens stiftmoder (se note 77); Andreas Buntzens moder, Marie Margrethe B., født Ache, var død 1811. – ⁹⁴ Bornene er født: 2/12 1809; 4/2 1811; 9/6 1812; 21/12 1813; 1/7 1815; 25/10 1817; 22/11 1819 – og 15/6 1826. – At hverken Andreas eller Camilla Buntzen var interesseret i en familieførgelse efter fallitten (12. december 1820) er indlysende. – ⁹⁵ Tschers-

ning var 1816–18 med besættelseskorpsen i Frankrig og gjorde der bekendtskab med P. A. Heiberg og dennes kreds. Han var også knyttet til familien de Saint-Aubain, idet hans søster var forlovet med Carl Bernhards broder, løjtnant ved holstenske lansenerregiment, stud. jur. Frederik Ferdinand de Saint-Aubain (1800–27), se Carl Bernhard i *Museum*, 1890, s. 72, og Tormod Jørgensen, Anthon Frederik Tscherning, 1938, s. 62. Af Andreas Buntzens brev af 9. august 1824 til Georg Buntzen fremgår, at sønnen Andreas, den senere læge, i 1824 tilbragte „en Deel af sin Ferie paa Frederiksværk hos Lieutnant Tscherning, hvor han har lært en Deel af Fyrværkeriprofessionen og medbragt en Deel selvforarbejdede Raketter og romanske Lys.“ (Tschernings fader var inspektør på Frederiksværk). I flere af Andreas Buntzens breve til Georg i Kielertiden er der hilsener fra Tscherning. — ⁹⁶ Kaptajn K. C. Rockstroh i *Dansk biografisk Leksikon XXIV*, 1943, s. 338. — ⁹⁷ Tormod Jørgensen, Anthon Frederik Tscherning, 1938, s. 85. — ⁹⁸ Johanne Luise Heiberg, *Et Liv*, I, 1944, s. 176. — ⁹⁹ Tscherning blev først 1845 gift med sin 22 år yngre kusine Eleonore Christine Lützow (i dåben: Hansen) (1817–90), datter af generalmajor Adam Tobias Lützow (1775–1844) og Bodil (Bolette) Rasmussen (1790–1865). Af Eleonore Christine Tschernings efterladte Papirer (*Memoirer og Breve*, VIII, 1908) fremgår tydeligt, at Tscherning har haft meget store betænkkeligheder ved at gifte sig, og at disse betænkkeligheder ikke kun skyldtes aldersforskellen. Ifølge et dagbogsnotat af 25. august 1841 (anf. værk s. 52–53) udtalte fru Meza (Tschernings søster) om broderen, „at han hængte for meget ved sin gamle Forbindelse og aldrig vilde gøre nogen lykkelig“; i et brev af 21. december 1841 til sin senere hustru (anf. værk s. 71) skriver Tscherning: „Du spørger mig, om der ingen Forpligtelse paahviler mig, som hindrer mig fra at indgaae en ægteskabelig Forbindelse; hertil kan jeg svare det meest afgjørende Nei, men derimod har jeg engang vænnet mig til at finde min Lykke i at understøtte enkelte Personer, saaledes blandt andre min lille Guddatter; hermed kan jeg ikke beslutte mig at ophøre.“ Se også hans brev til samme af 8. januar 1844 (anf. værk s. 88–89). Jfr. endvidere Tormod Jørgensen, Anthon Frederik Tscherning, 1938, s. 86–95. — ¹⁰⁰ Jfr. Tschernings brev af 13. februar 1842 til Johan Ludvig Heiberg: „Gjennem Georg [Buntzen] kunde De maaske lade Buntzens høre fra mig“ (*Breve og Aktstykker vedrørende Johan Ludvig Heiberg*, III, 1948, s. 37). Sønnen Edouard Buntzen, den senere højesteretsadvokat, hvis studeringer Tscherning havde bekostet (Eibe anf. st. s. 229) synes dog at have bevaret tilknytningen til Tscherning, hvem han — der 1848 var medlem af den grundlovgivende rigsforsamling og 1849–52 medlem af Folketinget — også i politisk henseende stod nær. Ialtfald skriver A. de Saint-Aubain (Carl Bernhard) i et brev af 13. december 1851 til fru Caroline Jessen bl. a. „ . . . Edouard har 3 børn, en rar Kone, liden Praxis, paa Grund af sin Vedhængen ved Tscherning, saa det bekræfter sig, at Venner ofte er de argeste Fjender“, se *Personalhist. Tidsskr.* 3. rk., VI, 1897, s. 143; se også Af Eleonore Christine Tschernings efterladte Papirer (*Memoirer og Breve* VIII, 1908) s. 175. — ¹⁰¹ Familien Heiberg tilbragte somrene 1834, 1835 og 1837 på Eriksborg i Tårnbæk, se Johanne Luise Heiberg, *Et Liv*, I, 1944, s. 187; IV, 1944, s. 312. — ¹⁰² Edouard Buntzen var 8. juni 1836 blevet overretsprokurator, se H. Hjorth-Nielsen, *Danske Prokuratorer med kgl. Bevilling 1660–1869*, 1935, s. 63. — ¹⁰³ Heibergske Familiebreve, 1943, s. 188. — ¹⁰⁴ Elisabeth Hude, Thomasine Gyllembourg og Hverdagshistorierne, 1951, s. 198. — ¹⁰⁵ Hun blev 2. gang gift (1893) med proprietær Niels Adolph Christoff Kaas (1868–1936), søn af kammerherre, hofjægermester Gebhard Valentin Kaas til stamhuset Nedergaard (1835–1911) og Adelheid Marie Hedemann

(1839–1884). Datteren af dette ægteskab, Inger Adelheid Kaas (f. 1894), blev 1929 gift med direktør Hans Peter Prior (1866–1936), søn af skibsbygningsingeniør Johannes Prior (1840–1905) og Fernanda Ekman (1843–93). – Fru Prior har iøvrigt oplyst, at det ikke er rigtigt, når kontorchef Eibe (anf. st. s. 228) skriver, at de Heibergske papirer „kom paa Markedet ved Rydningen af Priors Pulterkammer“. De Heibergske papirer kom frem ved proprietær Kaas død, se således også Aage Friis, Fra det Heibergske Hjem, 1940, s. 30. – Fru Prior kender intet til, at Johan Ludvig Heiberg skulde være fader til Georg og/eller Anine Buntzen. – ¹⁰⁶ Meddelt af fru Elisabeth von Holstein-Rathlou, født 1887, datter af dr. med. Johannes Adolf Goldschmidt (1845–1912) og Anna Marie Wilhelmine de Meza (1850–1900), der var en broderdatter af general Christian de Meza. General de Mezas ægteskab var (lige som Heibergs) barnløst. – ¹⁰⁷ De bevarede portrætter af Anine Buntzen ses ikke at frembyde nogen lighed med portrætter af Johan Ludvig Heiberg. – ¹⁰⁸ Således ej heller hos S. Birket Smith, Til Belysning af litterære Personer og Forhold i Slutningen af det 18. og Begyndelsen af det 19. Aarhundrede (1884). At der intet findes i Johan Ludvig Heibergs Autobiographiske Fragmenter (Prosaiske Skrifter, XI, 1862, s. 485 ff.) siger sig selv. Derimod er opfattelsen – uden nærmere prøvelse – refereret i Elisabeth Hude, Thomasine Gyllembourg og Hverdagshistorierne, 1951, s. 43 og 197 med kontorchef Eibe som kilde, jfr. s. 338. – ¹⁰⁹ Jfr. udtalelsen hos Morten Borup, Johan Ludvig Heiberg, I, 1947, s. 73, at Camilla Buntzen „havde arvet sit lette Blod fra Faderen“.